



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

Информация относно актуалните ангажименти и предприетите действия от Върховния касационен съд в изпълнение на препоръките в Доклада за върховенството на закона за 2022 г. и на задълженията на съда, регламентирани в ПМС № 240/24.09.2019 г. за създаване на Национален координационен механизъм за върховенство на правото и на Съвет за неговото прилагане

За да бъде гарантирано коректното и точно проследяване на делата с предмет корупционно поведение и практики при ясно открояване на производствата с подсъдими лица, заемащи висши публични длъжности (наричани „дела за корупция по високите етажи на властта“), на производствата, свързани с организирана престъпност, както и на тези срещу журналисти и медии, от Върховния касационен съд са предприети действия още след провеждането на срещата с представители на Европейската комисия във връзка с подготовката на Доклада за върховенството на закона през 2022 г.

Със Заповед № 616/28.06.2022 г. на председателя на Върховния касационен съд (ВКС) е сформирана работна група, която да разработи правила за мониторинг на производствата за корупция, организирана престъпност и такива срещу журналисти и медии, за да бъде заменен прилаганият от 2017 г. Единен каталог на корупционните престъпления, по който се води статистика във ВКС, с нов, адаптиран към промяната в характера и вида на ангажиментите на съда.

I. Задължения на Върховния касационен съд относно проследяване на производствата с предмет корупционно поведение и практики, организирана престъпност и дела, водени срещу журналисти и медии

През 2017 г. е приет Планът за действие за изпълнение на препоръките от Доклада на Европейската комисия от 25.01.2017 г. в рамките на Механизма за сътрудничество и оценка. В него ВКС е посочен като отговорна институция по няколко мерки за мониторинг, засягащи делата за корупционни престъпления и делата за организирана престъпност. В изпълнение на задълженията по тези мерки със Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС е одобрен Единен каталог на корупционните престъпления, по които да се води статистика във ВКС. Със същата заповед ръководителите на апелативните съдилища в страната са задължени в началото на всеки месец да изпращат обобщена информация за образуваните в техните съдебни райони дела за корупционни престъпления и такива, свързани с организирана престъпност, както и информация за постановените съдебни актове по тях. От 2017 г. в сайта на ВКС – в секциите „Дела за организирана престъпност“ и „Дела за корупционни престъпления“, се публикуват актуални списъци на наблюдаваните видове дела по месеци и по

съдилища, предоставили информацията за съответния апелативен район. Публикуват се и постановените от ВКС решения по тези дела.

С Постановление № 240/24.09.2019 г. на Министерския съвет (ПМС) е създаден Национален механизъм за мониторинг на борбата с корупцията и организираната престъпност, съдебната реформа и върховенството на закона и Съвет за координация и сътрудничество. Съгласно чл. 2 от това ПМС Националният механизъм за мониторинг има за цел запазване на постигнатия напредък, продължаване на наблюдението на национално ниво и докладване пред обществеността по показателите: върховенство на закона; съдебна реформа; борба с корупцията по високите етажи на властта; борба с организираната престъпност. Съгласно чл. 9, ал. 1 органите, на които Конституцията или друг нормативен акт възлагат изпълнението на политики, мерки или дейности по показателите по чл. 2, предоставят необходимата информация за осъществяване на Националния механизъм за мониторинг. Според чл. 10, ал. 1 в съответствие с конституционно и законово установените им правомощия държавните органи предоставят информация относно дейности и мерките, които изпълняват по съответния показател, като за Върховния касационен съд е регламентирано да предоставя обобщена информация за постановените присъди, а Министерството на правосъдието (МП) – за изпълнението на наказанията, по дела за корупция и организирана престъпност.

На 01.08.2022 г. е прието ПМС № 237/2022 г. за изменение и допълнение на ПМС № 240/2019 г., с което са направени промени в чл. 10, като в т. 5 към задълженията за докладване на постановените присъди за корупция и организирана престъпност от ВКС и за изпълнение на наказанията по тези дела – от МП, е добавено задължението да се докладва и за дела срещу журналисти и медии.

Докато Европейската комисия осъществява мониторинга на борбата с корупцията в България по Механизма за сътрудничество и проверка, Единният каталог на корупционните престъпления, утвърден със Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС, отговаря като съдържание на нуждата от публичност на данните за всички производства с предмет корупционно поведение и практики. След като наблюдението от Европейската комисия на делата с предмет корупционни престъпления започва да се осъществява по Механизма за върховенство на закона, в годишните доклади вече се говори не общо за производства с предмет корупция, а за дела за корупция по високите етажи на властта.

Например относно България в Доклада за върховенството на закона за 2020 г. се казва: „Все още предстои да бъдат постигнати солидни резултати по отношение на окончателните осъдителни присъди по дела за корупция по високите етажи на властта... В годишния доклад за дейността на Върховния касационен съд през 2019 г. е посочено, че са били потвърдени осъдителните присъди по 20 от 28 свързани с корупция дела, със седем от които са осъдени лица, заемащи публични длъжности. В неотдавнашен доклад на българска организация за наблюдение на корупцията е направен анализ на напредъка по редица дела за корупция по високите етажи на властта и се подчертава, че само няколко са приключили с окончателни осъдителни присъди. В гореспоменатия доклад се посочва още, че през 2018 г. и 2019 г. не е имало окончателни осъдителни присъди по дела за корупция по високите етажи на властта.“

В Доклада за върховенството на закона за 2021 г. пише: „Въпреки засилената дейност по разследване окончателните присъди по дела за корупция по високите

етажи на властта остават малобройни, без да са налице солидни резултати по отношение на окончателните присъди. През 2020 г. са постановени 33 решения от Върховния касационен съд по корупционни дела като цяло. В 19 случая решенията са потвърдени, в 8 случая актовете на въззивния съд са отменени и делата са върнати за ново разглеждане, в четири случая решенията на въззивната инстанция са изменени, а в два от тях наказателните производства са възобновени... И накрая, все още предстои да бъдат постигнати солидни резултати по отношение на окончателните осъдителни присъди по дела за корупция по високите етажи на властта.“

В Доклада за върховенство на закона за 2022 г. е отбелязано, че Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията продължава да се изпълнява. В Плана на правителството за възстановяване и устойчивост са предложени мерки за улесняване на изпълнението на стратегията за борба с корупцията. На конкретен ключов етап от изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост се предвижда Националният съвет по антикорупционни политики ежегодно да приема доклади (считано от 2022 г.), в които да се анализира и оценява изпълнението на Националната стратегия за превенция и противодействие на корупцията (2021 – 2027 г.), както и да се осигури годишно отчитане на напредъка по прилагането на Европейския механизъм за върховенство на закона. Предвижда се точността и надеждността на тези редовни доклади да се подобрят в резултат на реформите, въведени с Плана за възстановяване и устойчивост. Очаква се докладите да включват данни за броя на образуваните дела за корупция по високите етажи на властта, броя на приключилите дела, подробно описание на мотивите за приключване (както на фаза разследване, така и на съдебна фаза), броя на осъдителните и оправдателните присъди, както и показатели за определяне на делата за корупция по високите етажи на властта. В този последен Доклад за върховенството на закона от 13.07.2022 г. е посочено, че информацията от ВКС не прави разграничение между дела за корупция по високите етажи на властта и дела за корупция.

II. Предприети действия за изпълнение на задълженията на Върховния касационен съд, свързани с мониторинг на производствата с предмет корупционно поведение и практики, организирана престъпност и дела, водени срещу журналисти и медии

След анализ на ангажиментите на ВКС, свързани с проследяване на делата с предмет корупционно поведение и практики при ясно открояване на тези с подсъдими лица, заемащи висши публични длъжности, на производствата, свързани с организирана престъпност, както и на делата срещу журналисти и медии, сформиранията със Заповед № 616/28.06.2022 г. на председателя на ВКС работна група финализира дейността си с доклад от 20.09.2022 г. Въз основа на направените предложения в него е издадена Заповед № 777/18.10.2022 г. на председателя на Върховния касационен съд. С нея се отменя Заповед № 474/01.03.2017 г. на председателя на ВКС и в съответствие с ПМС № 240/24.09.2019 г. за създаване на Национален координационен механизъм за върховенство на правото и на Съвет за неговото прилагане, с оглед на задълженията на съда по чл. 10, т. 5 от постановлението и на основание чл. 114, ал. 1, точки 1, 2 и 16 и ал. 5 от ЗСВ председателят на ВКС нарежда:

1. Въвеждане на Единен каталог на престъпленията, свързани с корупционно поведение и практики, по който да се води статистика във Върховния касационен съд на Република България.

2. Да се създаде Електронен регистър на производствата, водени срещу журналисти и медии, разгледани от ВКС.

3. Веднъж на тримесечие на страницата на ВКС в интернет да се публикуват списъци на предстоящите за разглеждане дела с предмет организирана престъпност, производства, водени срещу журналисти и медии, както и такива с предмет корупционно поведение и практики. В последния случай, когато подсъдимият е сред лицата, заемащи висши публични длъжности (по чл. 6 от ЗПКОНПИ), това обстоятелство да се отбелязва по подходящ начин.

4. Незабавно след постановяването им на страницата на ВКС в интернет да се публикуват решенията, постановени в производства с предмет корупционно поведение и практики, организирана престъпност и тези, водени срещу журналисти и медии, при спазване на изискванията за защита на личните данни.

5. Веднъж на тримесечие да се информират чрез справки Висшият съдебен съвет и Министерството на правосъдието за постановените съдебни актове в производства с предмет корупционно поведение и практики, организирана престъпност и тези, водени срещу журналисти и медии.

6. Във връзка със задълженията на ВКС по изпълнение на мерките да се изпрати копие от заповедта на председателите на апелативните съдилища в страната, които веднъж на тримесечие – до 3-то число на месеца, да изпращат на ВКС таблици с обобщена информация за съответния съдебен район относно образуваните производства с предмет корупционно поведение и практики, организирана престъпност и дела, водени срещу журналисти и медии, както и информация за постановените съдебни актове по тях. Таблиците следва да съдържат данни за лицата, срещу които се води съответното производство, тяхното качество, правна квалификация на деянието по наказателните производства, съответно релевантен текст/текстове по граждански и търговски производства и крайния резултат.

Съгласно сроковете, посочени в заповедта, първите данни относно делата за корупционно поведение и практики, включително с подсъдими лица, заемащи висши публични длъжности, производствата за организирана престъпност и тези срещу журналисти и медии ще бъдат публикувани в сайта на Върховния касационен съд през януари 2023 г. и ще обхващат информацията за последното тримесечие на 2022 г.

ГАЛИНА ЗАХАРОВА –
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД